

ДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ КОМПЛЕКСНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

У статті проаналізоване особливості стабільного розвитку економіки регіону, запропонована система показників, які характеризують вплив на неї різних факторів. Розглянути теоретичні основи управління соціально-економічним розвитком регіону.

This article describes the specific of regional economy development. The author offers the system of quantitative parameters, which characterize the influence on it the various factors. It also considers the theoretical basis of management of regional development.

Світова практика реалізації основних напрямів регіональної політики виробила багато методів, які можуть бути використані для України. Це можуть бути пряме і державне інвестування, розробка і фінансування цільових комплексних програм.

Держава здійснює макроекономічну і регіональну політику, сприяє формуванню сприятливого для господарської діяльності середовища, в першу чергу по напрямках, які відповідають інтересам суспільства. Для цього держава, використовує законодавчу регламентацію економічної діяльності з допомогою відповідних законів. Мова йде, в першу чергу, про гарантування рівності всіх форм власності, попередження монополізації економіки і проведення антимонополюальної політики, заохочення здорової конкуренції, захист споживачів і навколишнього середовища.

Функціонування українського народного господарства як частини світової економіки зумовлює необхідність поширення на національні основні виробничі ланки - підприємства - способів їх організації та управління, притаманних підприємствам, для яких ринкове середовище є природним. Саме таким явищем виступає реструктуризація. [3]. Для підприємств, що функціонують в умовах ринкової економіки, реструктуризація є способом їх внутрішньої перебудови, який дозволяє підвищити ефективність діяльності відповідно до мінливих вимог ринку та науково-технічного прогресу. Недооцінка специфічних особливостей реструктуризації господарських систем у сфері підприємництва, історичних та інших умов їх формування може призвести до соціального вибуху і потребує на рівні уряду прийняття заходів щодо контролю за сталістю їх економічного розвитку.

Найважливішими складовими реструктуризації підприємств є економічна незалежність, здатність економіки до саморозвитку, сталість і стабільність економіки регіонів, сталий економічний стан особистості [4]. Тому держава повинна постійно контролювати ситуацію в регіонах, передбачати зародження потенційних загроз та своєчасно їх запобігати через прогнозування сталості розвитку економіки. Це викликає необхідність організації моніторингу індикаторів, які характеризують сталість розвитку економіки регіону.

Індикатори - це система кількісних показників, які характеризують вплив різних факторів на сталість економіки регіону.

Індикатори змінюються залежно від змін, які виникають в соціально-економічному стані суспільства, пріоритетах його розвитку. Пропонується оцінювати сталість розвитку економіки регіону за допомогою трьох груп індикаторів:

- економічні (структурні, інвестиційні, фінансові, науково-технічного потенціалу, зовнішньоекономічної діяльності);
- соціальні (життєвого рівня населення, соціальної інфраструктури, стану трудових ресурсів, здоров'я населення, демографічної ситуації, криміногенної ситуації);
- екологічні (стану природного середовища, антропогенного впливу на природне середовище, використання природних ресурсів, відходів або вторинних ресурсів).

Ринкова система вимагає, щоб діяльність державних органів з регулювання економічних процесів будувалась з врахуванням чіткого розмежування повноважень законодавчої, виконавчої і судової влади. Отже, в умовах ринкової системи об'єкт державної регіональної політики - економіка регіону, як економічно-господарська система, є більш складним утворенням, ніж галузь. Якщо галузь - це сукупність підприємств і виробництв, однотипних у технологіч-

ному відношенні, то регіон має у своєму розпорядженні складний господарський комплекс, що складається з різних галузей, господарств, соціальних, культурно-побутових підрозділів, організацій і установ. З їх допомогою регіон виконує економічні і соціальні функції [2]. Адже всі підприємства, організації і установи в регіоні зв'язані спільними природнокліматичними умовами, використанням природних і трудових ресурсів, міжгалузевих виробництв, спільним використанням енергії, засобів зв'язку, транспорту, будівельної бази. Як самостійний об'єкт, регіон має також і спільну систему управління, фінансування і кредитування, систему задоволення соціальних потреб населення, систему охорони здоров'я, зон відпочинку. Самостійність регіону проявляється також у пайовій участі господарських суб'єктів у будівництві житла, культурно-побутових об'єктів, підвищення професійного рівня зайнятого, населення.

Якщо в індивідуальному процесі відтворення домінуючу роль відіграє саме виробництво, то у регіональному відтворенні - в центрі уваги не одне підприємство, а їх сукупність, при цьому не просто елементів, а сукупність внутрішньо організована, функціонуюча, в той же час вона є частиною складнішої соціально-економічної системи багатогалузевого комплексу України в цілому [1]. Потужність його залежить від концентрації виробничих процесів, а також локалізації обмінних процесів. Проте при всій різноманітності галузевого складу та ступеня інтенсивності міжгалузевих зв'язків кожний регіональний комплекс включає не лише саме виробництво, а також виробничу і соціальну інфраструктуру. Останні обслуговують процес відтворення на різних його стадіях.

Таким чином, об'єктами державної регіональної політики є галузі господарського комплексу регіону, соціальна інфраструктура, природне середовище, населення і трудові ресурси. Держава здійснює регіональне управління не тільки переліченими об'єктами, але й всіма адміністративно-територіальними одиницями, які входять до складу регіону. Теоретичні основи управління соціально-економічним розвитком регіону ґрунтуються на тому, що свою економічну діяльність людина здійснює не ізольовано, а у суспільстві. Ця взаємодія людей вимагає певного методу господарювання та управління для вирішення проблем і підвищення якості життя спільними зусиллями. Економічний і політичний порядок у суспільстві створюється тільки тоді, коли люди узгоджують свою поведінку з певними правилами (законами, нормативними актами, принципами).

Головна мета комплексного управління регіоном полягає у необхідності створення різноманітних умов, які б забезпечили населенню гідне життя. При цьому передбачається формування чітко окресленої та ефективної системи контролю (звітності та підзвітності).

Управління комплексним розвитком регіону повинно ґрунтуватися насамперед на залежності економічних можливостей регіону від ефективності функціонування матеріального виробництва, залежності благополуччя кожного господарюючого об'єкту території від результатів його діяльності. З цією метою формування регіональних бюджетів здійснюється на підставі встановлення довготермінових фіксованих нормативів відрахувань до державного бюджету з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку кожного регіону.

Державна регіональна політика передбачає: насамперед визначення стратегії економічного росту, цілей та пріоритетів розвитку господарського комплексу; розробку правових законодавчих актів; розробку національних програм щодо найбільш важливих глобальних пріоритетних для країни проблем; проведення в життя єдиної технічної, структурної та інвестиційної політики; підтримання загальної збалансованості економіки; усунення монопольного становища окремих виробників; стимулювання конкуренції; регулювання економічних проблем, які не вирішуються самостійно ринковим механізмом; участь у міжнародному та міждержавному територіальному розподілі праці.

Особливого значення сьогодні набуває питання про охорону навколишнього середовища та раціонального природокористування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В., Філюк Г. Роздержавлення природних монопольних структур в Україні. - Економіка України. - №3, 2002, с 35 - 42.
2. Кальніченко Л., Мендрул О. Реструктуризація підприємств в умовах становлення ринкового середовища. - Економіка України. - №10, 2000, с 27 - 32.
3. Паламарчук В, Філюк Г. Практика господарювання та необхідність державного регулювання природних монополій в українській економіці.
4. Чечетов М., Жадан Й. Государственное регулирование и государственное предпринимательство: мифы и реальность. - Экономика Украины. - №12, 2001, с. 10-18.